

Stormarna i Tibet

Oavsett hur intensivt Beijing försöker rädda sin internationella bild utåt och övertyga sin egen inhemska befolkning om motsatsen, så har myten om dess goda relationer till befolkningen och att allt är lugnt på dess västra tibetanska front med hjälp av militär och ekonomiska maktmedel, splittrats.

Den internationella mediebevakningen har behandlat den aktuella krisen i Tibet som om den har uppstått plötsligt, nästan oväntat, från ingenstans. Således frågar sig många, "hur hände detta, och varför nu?" Olyckligtvis har många av oss, som har forskat om Tibet under många år och som har besökt regionen regelbundet, med sorg förutsett de aktuella händelserna.

Beijing har sedan mitten av 1900-talet förvärrat de motsättningar och spänningar, som finns i samtliga tibetanska områden, genom införandet av sina "västliga utvecklingsstrategier". Dessa strategier, som inneburit en snabb och intensiv tillväxt med massiva mängder av subventionerade investeringar, kanaliserade genom kinesiska bolag baserade utanför de tibetanska områdena.

Man har tillämpat en öppen immigrationspolitik utan att skapa skydd för lokal tibetansk sysselsättning, trots att utbildningsnivån hamnat rejält på efterkälken och att det råder allvarig brist på stöd till utbildningens infrastruktur i Tibet i förhållande till resten av Kina.

SNABB TILLVÄXT INGEN RÄDDNING

Själva mekanismerna med vilka Beijing har försökt lösa Tibetfrågan, genom snabb tillväxt, har i själva verket förstärkt underliggande politiska och sociala spänningar på grund av att tibetaner blir kraftigt marginaliserade.

Beijing har försökt övertyga oss om att de marginellt förbättrade materiella villkoren för medelsnittstibetanen på något sätt rättfärdigar alla tidigare synder.

Men ytliga tolkningar av statistiska indikatorer berättar väldigt lite om människors förmåga att kontrollera sina liv under de dramatiska sociala och ekonomiska förändringar som ligger bakom sådan statistik. De säger väldigt lite om självbestämmande och omynsigförklarande. Och de säger oss väldigt lite om varför människor blir alltmer missnöjda trots ökande välbstånd.

De underliggande politiska och sociala spänningarna är tydligt relaterade till det faktum att Tibet, hela Tibet - inte bara den tibetanska auto-

"Snabb tillväxt har förstärkt underliggande politiska och sociala spänningar på grund av att tibetaner blir kraftigt marginaliserade."

noma regionen - är ett ockuperat territorium. Om vi lägger politiska och historiska dispyter åt sidan, så kvarstår att de tibetanska områdena styrs av icke-tibetaner och att detta styre har utövats med våld snarare än med socialt samtycke, i det maoistiska förflutna och i det nuvarande "nya Kina". Detta är ett problem som inte kommer att försvinna, oavsett hur mycket Beijing fortsätter att hävda att tibetaner i själva verket är kineser, det vill säga medborgare av Kina. Hur som helst så har nya trender starkt förvärrat denna fundamentala källa till oroligheter.

Den första och mest fundamentala trenden har varit Beijings genväg för att "utveckla" Tibet genom massiva mängder subventioner och subventionerade investeringar. Den nyligen konstruerade järnvägen är ett sådant exempel. Dessa strategier har resulterat i snabbt ökade klyftor mellan fattiga och rika, till en mycket högre nivå än vad som observerats någon annanstans i Kina, där ökade klyftor redan är orsak till stora bekymmer. Ökad ojämlikhet existerar inte bara mellan

urbana områden och jordbruksområden, utan också inom de urbana områdena, vilket avfärdar argumentet att etniska ojämlikheter är en spegling av fattigdomen på landsbygden.

Det faktum att subventioner och subventionerade investeringar mestadels har kanaliserats genom hankinesiska företag baserade utanför de tibetanska områdena, eller genom regeringen själv, har resulterat i en ekonomisk struktur som gynnar en liten del av det övre samhällsskiktet, mestadels baserat i de urbana områdena. Detta övre samhällsskikt, vilket inkluderar en liten minoritet av tibetanerna, drar nytta av sina höga positioner för att komma åt flödena av rikedom, som passerar genom regionen. Jag har liknat detta vid ett "boomerangbistånd", som sällan kommer de ämnade förmånstagarna till del.

SPRÅKET VIKTIGT FÖR ATT LYCKAS

Dessa strategier resulterar i starkt växande etnisk, kulturell och även språklig diskriminering. De som profiterar talar flytande kinesiska, har bra förbindelser med ekonomiska och politiska centrum i östra Kina och frodas i kinesiska arbetarkulturer. Endast cirka 15 procent av den tibetanska befolkningen har någon form av påbyggnadsutbildning efter grundskolan och någon grad av flytande kinesiska. Resultatet är att återstående 85 procent är dåligt rustade att kunna ta sin del i den urbana ekonomiska boomen, eftersom utbildning i kinesiska inte ingår i grundskolan.

Den andra ofta noterade trenden är en naturlig följd av den första: immigrationen av hankineser från östra Kina till Tibet. Järnvägen har ökat antalet immigranter, även om detta primärt är på grund av subventioner, inte på grund av existensen av järnvägsinfrastrukturen i sig. Dessa migranter kommer till Lhasa eftersom de kan

göra stora vinster mitt i den abnorma subventionsframkallade ekonomiska bubblan, inte för att de idag kan resa mer komfortabelt till Lhasa. Denna trend har stått i centrum för intensiva dispyter, även om den är ett rent urban fenomen och dess betydelse bara förstås inom ramen för de större ekonomiska principerna.

Den tredje trenden är att de flesta sedan tidigare existerande mekanismer för att skydda lokalt arbete mot inflöden av utomprovinsiella migranter har övergetts. Denna trend är särskilt förödande eftersom den påverkar de många relativt välutbildade urbana tibetanska ungdomar som strävar uppåt i samhället. Till exempel avslutade regeringen nyligen sin politik för garanterad sysselsättning för utexaminerade lokala akademiker. Liksom i andra delar av Kina har det gamla systemet ersatts med konkurrenskraftiga examinationer för eftertraktade poster inom statlig anställning. Examinationerna är dessutom på kinesiska. Resultatet blir att även relativt välutbildade tibetaner lätt utkonkurreras av hankinesiska migranter, till och med om dessa kommer från den kinesiska landsbygden.

Dessa politiska förändringar förklarar varför i synnerhet tibetanska ungdomar kan vara så missnöjda med den aktuella tillväxten. 2006 var det exempelvis en stor demonstration i Lhasa arrangerad av tibetanska akademiker, som vände sig mot det faktum att bara två av hundra jobb som regeringen erbjöd i öppen konkurrens, tilldelades etniska tibetaner. Myndigheterna har i allmänhet reagerat på den typen av situationer genom att uppmana till tro på "marknaden", vilket förmodligen skulle generera självaste Milton Friedman.

LOKALA LEDARE BYTS UT

Den fjärde trenden har varit myndigheternas åtstramningar av politisk kontroll som svar på ökade spänningar. Detta har speciellt varit fallet i de tibetanska områdena i Sichuan, där ökad nationalistisk stämning har varit en orsak till oro i både Chengdu och Beijing under flera års tid. Nationella och provinsiella regeringar i samtliga tibetanska områden har svarat med att ersätta existerande lokala ledare med mer

pålitliga hankinesiska ledare och med mer repressiv politisk kontroll.

Varaktigheten hos demonstrationerna under mars månad, vad beträffar reaktion och motreaktioner, saknar motstycke. Det faktum att de övergick i våldsamheter på den femte dagen i Lhasa verkar ha varit en reaktion på den brutala behandling demonstrationerna utsattes för av säkerhetsstyrkorna under de inledande fyra dagarna av fredliga protester.

Vilken förhoppning kan man då ha för framtiden? Den internationella reaktionen har dämpats och det finns liten förhoppning om mer stöd, särskilt som de flesta regeringar världen runt

Pro-tibetansk demonstrant.

har erkänt Tibet som en del av Kina, och således ser konflikten som ett internt kinesiskt problem. Lösningen måste snarare komma från maktens innersta centrum i Beijing.

Det finns två olika möjligheter till en framtida lösning av krisen. De centrala myndigheterna kan fortsätta med sina snabbt assimilerande utvecklingsstrategier som allvarligt diskriminerar, maktberövar och alierar den stora tibetanska majoriteten, inklusive många i den tibetanska eliten.

Eller också kan de centrala myndigheterna, efter en period av hårt agerande för att inte förlora ansiktet, utnyttja möjligheten att kritiskt utvärdera sin dominerande strategi under de senaste tjugo åren. Om den anses ha misslyckats i sitt syfte att uppnå harmoni och stabilitet,

kunde den genom att koordineras med tibetanskkontrollerade utbildningsprinciper omvandlas till en mer kulturellt känslig och prioriterad utvecklingsstrategi, som skyddar lokal tibetansk arbetskraft i dess möte med diskriminering och snabb förändring.

VERKLIG AUTONOMI

Detta är vad autonomi verkligen betyder och står för. Verklig autonomi behöver inte representera ett hot mot Beijing. Faktum är att Kinas redan existerande minoritetslagar kan låta många av de sistnämnda principerna gälla utan att några som helst förändringar i den kinesiska konstitutionen och lagen behöver göras. De existerande lagarna skulle exempelvis kunna tillåta villkoret att statligt anställda i minoritetsområden måste ha en viss nivå av kunskap i respektive minoritetsspråk. Detta skulle omedelbart ge en stark konkurrensfördel för de lokala tibetanerna gentemot icke-tibetanska immigranter samt fungera som stöd för ett tibetansk-vänligt utbildningssystem. En sådan strategi skulle kunna lösa en del av de problem som är roten till det underliggande missnöje, som driver fram de aktuella protesterna och demonstrationerna.

Några av dessa principer testades faktiskt i delar av Tibet under den tidiga reformperioden på 1980-talet. Men tibetanska protester och massaker vid Himmelska fridens torg betydde slutet för fortsatta experiment och en återgång till den hårda assimilerande politiken, denna gång under marknadssocialismens förklädnad istället för maoism.

Kritiker menar ofta att Beijing avsettligt har utformat sin politik för att kunna marginalisera tibetaner och för att assimilera dem in i moderlandet på ett underordnat och rasistiskt sätt, kanske på ungefär samma sätt som USA, Kanada och Australien behandlade sina ursprungsfolk under hela 1800- och 1900-talen. Kanske hoppas fortfarande några av oss att en gnutta humanism kan existera innanför kommunistpartiets socialistiska kostym. Eller har kejsaren verkligen inga kläder?

Andrew Martin Fischer

Översättning: Per Engström